

NIMT ARTICLE:

“เครื่องหนัง”

ข้อกำหนด และ ภัยร้ายใกล้ตัวคุณ

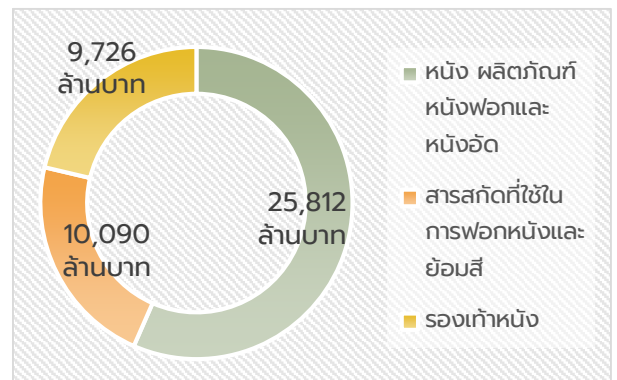

ขอบคุณภาพจาก freepik.com

สถานการณ์อุตสาหกรรม “เครื่องหนัง”

ปัจจุบัน... กระเป๋า เสื้อผ้าและเครื่องประดับที่ผลิตจากเครื่องหนัง ได้รับความนิยมอย่างมากจากทั่วโลก เป็นสินค้าระดับบน กลาง และล่างขึ้นกับวัสดุที่ใช้ว่าเป็นหนังแท้หรือหนังเทียม

ในปี 2561 ภาพรวมการค้าระหว่างประเทศของอุตสาหกรรมเครื่องหนัง พบว่า **ประเทศไทยมีมูลค่าส่งออกรวมมากกว่า 45,628 ล้านบาท** ลดลงร้อยละ 1.13 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน (ม.ค.-พ.ค.) แบ่งเป็น

และมีตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ เวียดนาม จีน และสหรัฐอเมริกา

เมื่อ พิจารณาการนำเข้าหนังและผลิตภัณฑ์จากหนัง มูลค่ากว่า 32,000 ล้านบาท พบว่า หนังดิบและหนังฟอก มีมูลค่าการนำเข้า 29,140 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 3 ในขณะที่รองเท้าหนังขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 และมีมูลค่าการนำเข้า 2,862 ล้านบาท โดยตลาดนำเข้าที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา เดนมาร์ก และอาร์เจนตินา^[1]

ขั้นตอนการผลิต “เครื่องหนัง”

การผลิตเครื่องหนัง มีขั้นตอนและรายละเอียดที่แตกต่างกันตามแต่ละชนิดของผลิตภัณฑ์สามารถแบ่งขั้นตอนการผลิต^[2] ได้เป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1 การเตรียมงาน ทำการเตรียมวัตถุดิบ ฟอกหนัง ตรวจสอบและคัดเลือกคุณภาพของวัตถุดิบให้ตรงกับความต้องการ

โรงฟอกหนัง

จากนั้น ทำการตัดหนังและผ้าซับในลอกแบบ ต่ายแบบ และเย็บหนัง ให้เป็นไปตามแบบ

การตัดหนัง

2 การประกอบชิ้นส่วน เป็นการนำหนังที่ผ่านการตัดเย็บเรียบร้อยแล้วมาประกอบเข้ากับอุปกรณ์หรือวัสดุอื่นๆ ให้เป็นรูปร่างหรือรูปแบบตามต้องการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ

#การเตรียมชิ้นส่วน เป็นการเตรียมหนังในส่วนของการทาสี ทากาว และพับริม

#การเย็บชิ้นส่วน เป็นการเย็บชิ้นต้น เพื่อเตรียมการประกอบสำหรับขั้นตอนต่อไป

การเย็บหนัง

#การประกอบชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน มีขั้นตอนการประกอบและเย็บกลับไปกลับมา จนผลิตภัณฑ์สำเร็จ

การประกอบชิ้นส่วน

3 การตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบคุณภาพและตกแต่ง โดยนำส่วนประกอบที่สำเร็จแล้วจากขั้นตอนการประกอบชิ้นส่วนมาตรวจสอบความเรียบร้อย ทำความสะอาด และตกแต่งให้สวยงาม

การตรวจสอบ

ทั้งนี้ หากพบผลิตภัณฑ์คุณภาพไม่ได้มาตรฐาน จะนำกลับไปแก้ไขจนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี ตรงตามแบบ หรือตามความต้องการ จากนั้น จึงนำไปบรรจุหีบห่อพร้อมออกสู่ตลาดต่อไป

ขอบคุณภาพจาก
craftnroll.net และ redwingshoes.in.th

ขอบคุณภาพจาก freepik.com, pixabay.com และ innerbody.com

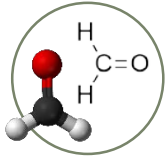
องค์ประกอบสารเคมี ที่ใช้ในการ “ฟอกหนัง” และความเป็นพิษต่อร่างกาย

การฟอกหนัง เป็นหนึ่งในขั้นตอนการเตรียมงาน เป็นการทำให้วัตถุดิบที่เป็นหนังเค็ม (หนังแช่เกลือ) ผ่านขบวนการต่างๆ จนเป็นหนังสำเร็จพ่นสี พร้อมตัดแบบ ถือเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เคมีภัณฑ์เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะกลายเป็นของเสีย และหากไม่ได้รับการบำบัดและจัดการที่ถูกต้องก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมหรือปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง จะส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ดังนี้

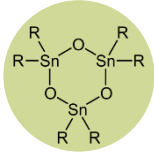
สีอ้อม (Azo dyes):

เพิ่มอัตราการเกิดเนื้องอก และเป็นสาเหตุของมะเร็งในกระเพาะปัสสาวะ

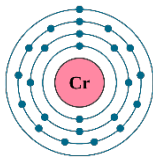
ฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde):

ระคายเคืองต่อตา จมูก และทางเดินหายใจ ทำให้หมดสติ
ทำลายระบบการทำงานของเซลล์ในร่างกาย และเสียชีวิต

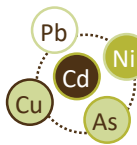
ไตรบิวทิลทิน และโอแกนทิน (Tributyltin and Organotin):

ส่งผลกระทบต่อระบบฮอร์โมน และระบบภูมิคุ้มกันของมนุษย์

เฮกซะวาเลนซ์ โครเมียม (Hexavalent chromium):

โครงสร้างดีเอ็นเอถูกทำลายง่ายขึ้น และเป็นสาเหตุของมะเร็งปอด

โลหะหนัก [แคดเมียม ตะกั่ว ทองแดง นิกเกิล และสารหนู]: ทำให้เวียนศีรษะ อ่อนแรง
เหนื่อยเพลีย ปวดตามกล้ามเนื้อ และเป็นสาเหตุให้เกิดมะเร็ง และเสียชีวิต

ข้อกำหนด “เครื่องหนัง”

จากพิษภัยของสารเคมีที่ใช้ในการฟอกหนัง ทำให้ประเทศต่างๆ ออกมาตรฐานหรือระเบียบในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์เครื่องหนังเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศของตน แบ่งตามระดับได้ ดังนี้

มาตรฐานระหว่างประเทศ

- **ISO 17234-1:2015 Leather** - Chemical tests for the determination of certain azo colorants in dyed leathers
- **ISO/TR 16178:2012 Footwear** - Critical substances potentially present in footwear and footwear components
- **ISO/TC 216** - Footwear

ระเบียบสหภาพยุโรป

- **Regulation (EC) No 1907/2006:** the Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals (REACH), establishing a European Chemicals Agency
- **Directive 2002/95/EC:** the restriction of the use of certain hazardous substances in electrical and electronic equipment
- **Council Directive 76/769/EEC** on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to restrictions on the marketing and use of certain dangerous substances and preparations.

มาตรฐานระดับประเทศ

- **ประเทศญี่ปุ่น** - Act on Control of Household Products Containing Harmful Substances
- **ประเทศจีน** - GB/T 29292-2012 Footwear - Critical substances potentially present in footwear and footwear components

สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ

กับการตรวจวัดโลหะใน “เครื่องหนัง”

ถึงแม้การวัดเครื่องหนัง จะเป็นการวัดในเมทริกซ์ที่ซับซ้อน แต่เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนด และเพื่อสนับสนุนการส่งออกเครื่องหนังไปยังต่างประเทศ การพัฒนาวิธีตรวจวัดปริมาณโลหะในตัวอย่างเครื่องหนัง จึงมีความสำคัญ กลุ่มงานวิเคราะห์หอนินทรีย์เคมี ฝ่ายมาตรวิทยาเคมีและชีวภาพ สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติได้เข้าร่วมเปรียบเทียบผลการวัดโลหะ 5 ตัว ประกอบด้วย แคดเมียม ตะกั่ว ทองแดง นิกเกิล และสารหนู ในรายการ CCQM-K128 Measurement of Heavy Metals and Organo-Tin in Leather Powder ซึ่งจัดโดยสถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ (สาธารณรัฐประชาชนจีน)

จากรายงานผลการวัด^[3] พบว่า ค่าการวัดโลหะทั้ง 5 ตัวในตัวอย่างเครื่องหนังของสถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ ให้ผลเป็นที่น่าพอใจและมีความแม่นยำสูงเมื่อเทียบกับผู้เข้าร่วมเปรียบเทียบผลการวัดในรายการนี้ ดังนั้นกลุ่มงานฯ จึงเปิดให้บริการการวัดโลหะทั้ง 5 ตัวในเครื่องหนัง เพื่อให้การวัดที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือส่งถึงมือผู้ใช้งานทั้งในและต่างประเทศ เป็นการเพิ่มมูลค่าการส่งออกให้ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง และส่งผลให้ผู้บริโภคมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องหนังที่ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

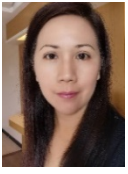
- [1] ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร
- [2] สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโครงการจัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมรายสาขา (สาขารองเท้าและเครื่องหนัง) พ.ศ. 2545
- [3] Draft B report CCQM-K128 Measurement of Heavy Metals and Organo-Tin in Leather Powder, April 2018

เนื้อหาบทความ โดย

ดร.เนตติกานต์ อ่อนไทย, อุษณา เทียงมณี, ดร.สุกฤษิณี แทบบรรพกุล และปราณี พุดกพัฒนาชัย
กลุ่มงานวิเคราะห์หอนินทรีย์เคมี
ฝ่ายมาตรวิทยาเคมีและชีวภาพ

Graphic Design โดย

ชานิยา คัมภีรานนท์
กลุ่มงานสื่อสารองค์การ

ติดตามบทความด้านมาตรวิทยาอื่นๆ ได้ที่

สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ
www.nimt.or.th